

Maa- ja metsätalousministeriö

Vieraslajien hallintasuunnitelma – yhteenveto lausuntokierroksesta

- MMM pyysi lausuntoja hallintasuunnitelmaehdotuksesta haitallisten vieraslajien torjumiseksi
- Ehdotus koski EU:n vieraslajiluetteloon 2.8.2017 otettua 12 uutta lajia
- Lausuntoaika: 15.2. – 5.4.2019
- Lausuntopyynnön jakelu: ks. dia 10
- Lausunnon antoivat 27 lausunnonantajaa: ks. dia 11

Hallintasuunnitelmaehdotus – yhteenveto lausunnoista

Yleisiä näkemyksiä suunnitelmasta 1/2

- Ehdotettu suunnitelma tarpeellinen, selkeä, hyvin laadittu ja konkreettinen, toimenpiteet kannatettavia ja vaikuttavat asiallisilta, toimenpiteiden priorisointi on järkevää. Kuitenkin tuotiin esille, että
 - Tavoitetasoa ei kaikilta osin ole asetettu riittävän korkealle tasolle. Torjuntatoimet tulisi aikatauluttaa täsmällisesti.
 - Suunnitelman kustannustehokkuuslähtökohtaisuudesta tulisi tinkiä ja muuttaa suunnitelmaa kaikilta osin täsmällisemmäksi.
 - Toimenpiteet voisi avata, mitä käytännössä kukin toimenpide tarkoittaa ja miten se toteutetaan.
 - Suunnitelmassa tulisi esittää täsmällisesti kustakin toimenpiteestä vastaava vastuutaho sekä tarkennettu eri tahojen vastuiden erittely. Myös yksityisten toimijoiden vastuu tulee sisällyttää mukaan.
- Nykyinen hallintasuunnitelma (täydennys 12 lajin osalta) tulisi yhdistää aikaisemmin hyväksytyyn hallintasuunnitelmaan.
- On kriittisesti tarkasteltava hallinnon ja eri organisaatioiden toimintaa ja kustannustehokkuutta vieraslajien torjunnassa ja sitä, johtavatko toimenpiteet käytännön toimiin kentällä.

Hallintasuunnitelmaehdotus – yhteenveto lausunnoista

Yleisiä näkemyksiä suunnitelmasta 2/2

Näkemyksiä resursseista:

- Suunnitelmassa ei ole osoitettu selkeitä ja jatkuvia resursseja torjuntatyöhön. Suunnitelmassa tulee laskea auki, millaisilla resursseilla vieraslajit olisi hallittavissa.
- Resurssit ovat olemattomat – Lyhytaikaisia hankkeita; rahoitusmekanismien ja kannustimien kehittäminen ratkaisevassa asemassa.
- Vieraslajihankkeiden toteuttaminen vaatii valtiolta rahallista panostusta, sillä pelkästään talkootyönä tehtäväksi suunnitelman työmäärät ovat huomattavan suuria ja velvoitteita ei ole tarkoituksenmukaista kaataa pelkästään vapaaehtoisten harteille.
- ELY-keskusten resurssit ovat täysin riittämättömät. ELY-keskuksiin tulee saada vieraslajityöstä vastaava kokopäivätoiminen henkilö ja erillinen vieraslajityöhön kohdennettu rahoitus, jolla voidaan ostaa torjuntatyötä alan toimijoilta ja tukea vapaaehtoistyönä tehtävää talkootoimintaa.
- Edellyttää lisäresurssointia joko kansallisen vieraslajityön koordinoinnista vastaavan kokopäiväisen henkilön tai jopa alueellisten vieraslajikoordinaattoreiden verkoston palkkaamista.
- Viestinnän riittävä resurssointi ja koordinointi on oleellisen tärkeää.
- Käytännön vieraslajityö ja sen jatkuvuus (kartoitus, torjuntatoimenpiteet, ...) vaativat riittävää alueellista resurssointia.
- Rahoitus vieraslajien hallintatoimenpiteiden toteutusta varten tulee lisätä Metsähallituksen luontopalvelujen budjettirahoitukseen.
- Kohta 1.1.2 toimenpide ”Selvitetään glyfosaattia korvaavia torjunta-aineita ja –keinoja.”: Ao. toimenpiteessä vastuiden jakaminen eri toimijoille ilman selkeää toimeksiantoa ja resurssointia vaikuttaa erityisen tehottomalta.
- Koska supikoira ei ole enää riistalaji, vastuu kannan hoidon rahoituksesta on valtiolla. Muuttuneessa tilanteessa ei ole perusteltua, että metsästäjien kustantama riistahallinto rahoittaisi pienistä resursseista haitallisten vieraslajien supikoiran ja minkin pyyntiä.
- Vieraslajien pyyntiin tulisi panostaa kansallista rahaa esim. kehittämällä METSO-rahoituksen kaltainen elementti tai ottamalla siivu luonnon monimuotoisuuteen osoitetuista rahoista.

Hallintasuunnitelmaehdotus – yhteenveto lausunnoista

Kommentit toimenpiteistä 1/4

Jättiputket

- Osoitetaan lajin torjunnan koordinaatiovastuu jollekin yhdelle taholle, esim. ELY-keskuksille.
- Tarvitaan mekaanisen torjunnan ohella myös suunnittelua fysikaalisesta torjunnasta (kuten kuumavesikäsitely ja liekitys).
- Tarvitaan ohje tai opas, joka sisältää mekaaniset, fysikaaliset ja kemialliset menetelmät.
- Otettava huomioon, että väyläverkolla tehtävässä torjunnassa glyfosaatin korvaaminen on käytännössä hankalaa.
- Määritellään lajin toimenpidejärjestys tarkemmin: mikä on uusi esiintymä, milloin voidaan arvioida, että jokin esiintymä leviää tai ei leviä, milloin laji on uhka uhanalaisille lajeille...

Jättipalsami

- Tarvitaan lisätietoa jättipalsamin kustannustehokkaista torjuntatoimista sekä priorisoiduista kohteista ja alueista tie- ja rata-alueilla.
- Kartoitetaan ensin myös vesistöjen yläjuoksulla olevat uomat ja sivu-uomat, ja aloitetaan torjunta yläjuoksun ensimmäisestä kasvustosta.
- Lisätään ensisijaisiin torjuntakeinoihin: torjutaan jättipalsamia laiduntamalla.

Hallintasuunnitelmaehdotus – yhteenveto lausunnoista

Kommentit toimenpiteistä 2/4

- Korostettava, etteivät piisamin, supikoiran ja mahdollisesti myös afrikanhanhen poistotoimenpiteet saa aiheuttaa suurempaa haittaa kuin niiden poistolla saavutettava hyöty; mm. tämä otettava huomioon lintukosteikoilla pesimäaikaan ja lepäilevien suuren lintuyksilöiden määrän ollessa paikalla.

Piisami

- Huomattava, että kannan kehitys voi kääntyä nousuun. Nyt saattaa olla ainutlaatuinen tilaisuus hävittää piisami Suomesta.

Supikoira

- Tarkennetaan kohdistamalla supikoiran pyyntiä kosteikkoalueilla mm.: Naturaan kuuluvat linnuston erityissuojelualueet (SPA) ja esim. lintuvesien suojeluohjelmaan kuuluvat alueet.
- Osoitetaan viestintä oikein toteutetun pyynnin varmistamiseksi; entistä tärkeämpää, jos supikoira siirretään rauhoittamattomien lajien joukkoon. Esitetään supikoira neutraalisti lajin haitallisuuden osalta.
- Huomattava, että lajin tehokkain ja halvin kannan vähennyskeino on suurempien petoeläinten kannan kasvattaminen (ilves, susi, ahma).
- Jatketaan Metsähallituksen hanketta ulkosaaristossa, samoin leviämistä ehkäisevää toimintaa Ruotsin rajalla.
- Kevättalvinen pyynti tärkeintä, mutta pyynti on tärkeää aloittaa tehokkaasti jo alkusyksystä, jolloin metsästäjät aloittavat muun metsästyksen.
- Tarkennetaan, että tavoitteena on estää lajin leviäminen Ruotsin lisäksi myös Norjaan.
- Kohdennetaan pyyntiä ensisijaisesti myös lajisuojelun kannalta tärkeisiin uhanlaisten lintujen pesimäalueille ja –paikoille.
- Kirjataan luonnonsuojelualueita perustettaessa perustamisasetukseen vieraslajien (supikoira, minkki) pyynnin mahdollistaminen.
- Korostetaan, että esim. loukussa olevan vieraseläimen lopettamisen hoitaa asian osaava ja tarvittavan välineistön omaava henkilö kuten metsästäjä.

Afrikanhanhi

- Täsmennetään, että Suomesta on lajista kaksi havaintoa, Ruotsissa ei ole vakiintunutta populaatiota, ja lähin vakiintunut populaatio löytyy Tanskasta. Suomessa tavattujen kaikkien yksilöiden eliminointi voi tuntua liioitellulta.

Hallintasuunnitelmaehdotus – yhteenveto lausunnoista

Kommentit toimenpiteistä 3/4

- Osoitetaan koordinaatiovastuu maa-ainesten vastaanoton ja käsittelyn osalta (luku 2) jollekin yhdelle taholle.
- Laaditaan vieraslajitiedotukseen liittyvä täsmällinen suunnitelma, ja toteutetaan tiedotusta täsmätiedotuksena vieraslajiesiintymispaikkojen ja niiden ympäristön maanomistajille.
- Kasvijätteen käsittelyn järjestäminen on keskeinen keino; kaikin keinoin tulisi järjestää jätteen keruu ja käsittely toimivaksi, esim. keskifetyillä kompostointi- ja mädätyslaitoksilla. Kunnissa tulisi olla riittävästi maksuttomia kasvijätteen vastaanottopaikkoja. Levitetään alueellisesti tietoa paikallisista vastaanottopaikoista ja niiden ohjeistuksesta. Selvitetään uusien vieraslajimateriaalin vastaanottopaikkojen lisäystarve alueellisesti kattavan verkoston aikaansaamiseksi.
- Kehitetään vieraslajiportaalia siten, että tieto kansalaisten ilmoittamista havainnoista tulisi myös toimivaltaisille valvontaviranomaisille. Varmistetaan, että hankkeista vastaavat saavat portaalin esiintymätiedot helposti, luotettavasti ja ajantasaisesti torjunnan suunnittelua ja toteutusta varten.
- Järjestetään vieraslajiportaalista valtakunnallisesti organisoitavaa koulutusta. Mallia voisi ottaa esim. VELMU2 –ohjelman koulutuksesta.
- Vieraslajien esiintymispaikoista tulisi tehdä kattava selvitys ja sijaintitieto yleisesti saataville.
- Torjuntaan tulisi kehittää toimintamalli, jolla luodaan erikoistuvaa yritystoimintaa ja yhdistys- ja työpajatoimintaa.
- Korvataan Taulukossa 1 ”Taimitarhamateriaali” termillä ”Kaikki kasvimateriaali”, koska sanana taimitarhamateriaali tarkoittaa vain monivuotisten kasvien taimia.

Hallintasuunnitelmaehdotus – yhteenveto lausunnoista

Kommentit toimenpiteistä 4/4

- Tuotava esiin suunnitelman taustassa EU:n vieraslajiasetuksen kohdan (25) määräys koskien eläinten säästämistä vältettävissä olevalta kivulta, tuskalta ja kärsimykseltä menettelyn aikana.
- Selvitetään tutkimuksella eläinten hyvinvoinnin kannalta kustannustehokkaimpia keinoja EU-asetuksen määräyksen mukaisesti.
- Ehkäistään vieraseläinten leviämistä Suomeen kehittämällä positiivilistoja.
- Lemmikkieläinten tahallinen vapauttaminen luontoon on myös yksi mahdollinen leviämisväylä vieraslajien osalta. Myös eläinten salakuljetus ja näiden eläinten luontoon leviäminen on mahdollinen leviämisväylä.

Tahot ja toimijat vieraslajien torjuntaan

- Täsmennetään vastuu- ja yhteistyötahojen järjestystä niin, että aina ensin sijoitetaan ensisijaiset vastuutahot.
- Otetaan johdonmukaisemmin huomioon yleisesti eri kohdissa maanomistajat ja eri järjestöt.
- Kohta 1.1.2 ”Jättiputkien torjuntamenetelmien suunnittelu”: Lisätään Luonnonvarakeskus.
- Kohta 1.1.2, ja Kohta 2 ”Lisätään jättiputkijätteen vastaanottoaikoja ja tiedotetaan niistä”: Em. tehtävä ei kuulu Senaatti-kiinteistölle.
- Kohta 2: Lisätään Kalatalouden Keskusliitto.
- Kohdat 1.2. ja 1.4: Lisätään Kauppapuutarhaliitto ja Hedelmän- ja marjanviljelijäin liitto.
- Kohta 1.1.4: Täsmennetään, että Ruokaviraston rooli supikoiraan liittyvässä viestinnässä liittyy tulkintoihin eläinsuojelulainsäädännön vaatimuksista.
- Kohta 1.3 afrikanhanhi: Tarkennetaan, että keskeisin toimija on Suomen riistakeskus (ei ELY-keskukset).
- Kohta 2: Lisätään Ruokavirasto; Ruokaviraston kasvinterveysyksikkö voi osallistua viestintään puutarhaharrastajille EU-luettelon tulevien lajien maahantuontikielloista.
- Kohta 2: Lisätään AVIt kohtaan ”Kehitetään vieraskasviainesta sisältävän jätteen ja maa-aineksen vastaanotto ja asianmukainen käsittely toimivaksi.”

Lausunto pyydettiin seuraavilta tahoilta:

Animalia ry

BirdLife Suomi ry

Ely-keskukset (kaikki)

Espoon kaupunki

Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Helsingin kaupunki

Hämeenlinnan kaupunki

Jätehuoltoyhdistys ry

Kalatalouden keskusliitto

Kouvolan kaupunki

Kuntaliitto

Liikenne- ja viestintäministeriö

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom

Luonnontieteellinen Keskusmuseo Luomus

Luonnonvarakeskus

Luonto-Liitto ry

Luontoturva Ky

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto
MTK ry

Metsähallitus

Metsäteollisuus ry

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Opetushallitus

Puutarhaliitto ry

Rudus Oy

Ruokavirasto

Senaatti-kiinteistöt

Suomen Akatemia

Suomen eksoottisten eläinten
harrastajayhdistysten liitto ry

Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry SEY

Suomen Lemmikkiliitto ry

Suomen luonnonsuojeluliitto ry

Suomen metsästäjäliitto

Suomen riistakeskus

Suomen vapaa-ajankalastajien
keskusjärjestö ry

Suomen ympäristökeskus

Svenska lantbruksproducenternas
centralförbund rf

Taimistoviljelijät ry

Tulli

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto
Tukes

Vantaan kaupunki

Viherympäristöliitto ry

Väylävirasto

WWF

Ympäristöministeriö

Yliopisto Helsinki

Yliopisto Itä-Suomi

Lausunto saatiin seuraavilta tahoilta:

- Animalia ry
- BirdLife Suomi ry
- ELY-keskus:
Häme, Pirkanmaa, Pohjois-Pohjanmaa,
Varsinais-Suomi
- Eläinoikeuspuolue r.p.
- Helsingin kaupunki
- Kalatalouden Keskusliitto
- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK
r.y.
- Metsähallitus
- Opetushallitus
- Opetus- ja kulttuuriministeriö
- Ruokavirasto
- Senaatti-kiinteistöt
- Suomen Akatemia
- Suomen eläinsuojeluyhdistysten liitto ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto
- Suomen metsästäjäliitto
- Suomen riistakeskus
- Suomen ympäristökeskus
- Taimistoviljelijät ry
- Tulli
- Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes
- Väylävirasto
- Muut lausunnonantajat: Mäkelä Kristian, Olas Taija